

VYPRĀ•VĀŠNĀ• O SAMETCE

ĀEtrtek, 09 duben 2015

Jak jsem pĀ™išla k Sametce? Jednoduše – odchovala jsem si ji; Sametka se narodila u nĀ™s v MĀ̀kovicĀ™. Ale svĀ™j pĀ™ibĀ™h to takĕ mĀ™. Od kamarĀ™ky jsem se dozvĀ™dĀ™la, Ā™e ZOO PlzeĀ™ rozprodĀ™ svĀ™j chov shetlandskĀ™ pony. NevĀ™hala jsem a kontaktovala zamĀ™stnance ZOO, kterĀ™ mĀ™l prodej na starosti, abych byla prvni, kdo si zamluvĀ™ malou ryzku Samanthu.

Domluvili jsme se na cenĀ™, sehnala jsem si pĀ™mpravu a jeli jsme si pro ni. Kobytku jsem vidĀ™la pouze na fotografii kamarĀ™ky Evy, vĀ™dĀ™la jsem, Ā™e je trochu svĕrĀ™znĀ™, ale naĀ™ivo jsem ji vidĀ™la aĀ™ po zaplacenĀ™, kdyĀ™ mi mĕho konĀ™ pĀ™edĀ™vali. Tak jsem získala pro svĀ™j chov shetlandskĀ™ pony svĕho prvniho minishetlanda, klisniĀ™ku vysokou v kohoutku jen 84 cm. MinishetlandĀ™ je nynĀ™ v Ā™ER spousta, i mnohem menšĀ™, ale v roce 1995 byli shetlandi s pĀ™vodem vzĀ™cnĀ™, a klisna takto malĀ™ byla velkĀ™ rarita. A tato klisniĀ™ka kromĀ™ toho mĀ™la barvu, kterĀ™ se mi dodnes velmi lĀ™bĀ™, tedy byla ryzka s odznakem a Ā™ervenou hĀ™ivou. Brzy se nĀ™m ohĀ™ebila, narodila se klisniĀ™ka Sindy, ale ta otci nebyla rezavĀ™ a tak jsme si ji nenechali. DalšĀ™m hĀ™ibĀ™tem byl hĀ™ebeĀ™ek a tak jsme se doĀ™kali rezavĕ klisniĀ™ky aĀ™ v roce 1997 – zprvu malinkatĀ™ klisniĀ™ka Sametka sice nakonec minĀ™sek po mamince nenĀ™, je z nĀ™ krĀ™snĀ™ shetlandskĀ™ pony standardnĀ™ho typu, v podstatĀ™ je svou velikostĀ™ pĀ™esnĀ™ na prĀ™mĀ™ru vĕšky rodiĀ™Ā™, ale odznak na hlavĀ™ – krĀ™snou hvĀ™zdu i odstĀ™n srsti a zbarvenĀ™ hĀ™ivy, jĀ™ rodiĀ™e pĀ™edali z obou stran. Otcem Sametky hĀ™ebec importovanĀ™ z Velkĕ BritĀ™nie, legendĀ™nĀ™ Goldan Cavalier, kterĕho Sametka pĀ™ipomĀ™nĀ™ vĀ™ce neĀ™-li svou maminku.

ProĀ™ jsem si nechala z mnoha hĀ™ibat prĀ™vĀ™ Sametku? V dobĀ™ SametĀ™ino narozenĀ™ jsem uĀ™ 12 let chovala konĀ™. Sametka byla mĀ™m 13. hĀ™ibĀ™tem. PonĀ™ky jsme zprvu poĀ™Ā™dili dĀ™tem a Sametka se narodila v období, kdy uĀ™ jsme po pĀ™echĀ™zeli od shetlandĀ™ na welše, napĀ™Ā™klad ten samĀ™ rok se u nĀ™ narodila takĕ Bondova maminka KrĀ™ska Korĕ po hĀ™ebci plemene welsh moutain pony. Po odstavu Sametky jsem proto Samanthu prodala stejnĀ™ jako dalšĀ™ shetlandy, nechala jsem si pouze Sametku a drĀ™eli jsme zapĀ™jĀ™enĕho plemennĕho hĀ™ebce. Byla bych bĀ™vala nechala prĀ™vĀ™ malinkatou Samanthu, jenĀ™e ta nĀ™ Ā™asto utĀ™kala z ohrady ven. Alternativou bylo pouze celodennĀ™ zavĀ™rĀ™nĀ™ do stĀ™je, pokud Ā™lovĀ™k nechtĀ™l riskovat, Ā™e kobytku srazĀ™ auto. RĀ™da se totiĀ™ po ũ™tku prochĀ™zela stĀ™edem blĀ™zkĕ silnice... Dlouho jsem s prodejem vĀ™hala, nakonec jsem se rozhodla, Ā™e kobytku neodsoudĀ™ na doĀ™ivotĀ™ do boxu stĀ™je, ani nebudu Ā™ekat, aĀ™ o ni pĀ™ijdu pĀ™i dopravnĀ™ nehodĀ™. RadĀ™ji aĀ™ je Ā™ivĀ™ jinde, neĀ™-li pĀ™jetĀ™ u nĀ™, nechĀ™ nĀ™ Sametku.

PĀ™estoĀ™e setrvĀ™nĀ™ Sametky v rodnĀ™ch MĀ̀kovicĀ™ tak nĀ™jak vyplynulo z okolnostĀ™, nelituji. StĀ™le si pamatuji, jak jsem mĀ™la ohromnou radost z jejího narozenĀ™. Byla od maliĀ™ka vĕrĀ™znĀ™ typickĀ™ pĀ™edstavitelem plemene, po otci dostateĀ™nĀ™ mohutnĀ™, na rozdĀ™l od jemnĀ™ji stavĀ™nĕ matky; po matce mĀ™ hlavnĀ™ krĀ™snĕ, vĕrĀ™znĕ, inteligentnĀ™ oko. Bezpochyby je to z mĕho prvniho chovatelskĕho období shetlandskĀ™ pony mĀ™j nejlepšĀ™ odchov a dosud mi rozhodnĀ™ nedĀ™lĀ™ ostudu. Z roztomilĕho hĀ™ibĀ™tka vyrostla zdatnĀ™ chovnĀ™ klisna. Na to, Ā™e bude po patnĀ™tĕ matkou, je stĀ™le ve skvĀ™lĕ kondici.

Sametka se narodila v roce, kdy se konala prvni nĀ™rodnĀ™ vĕstava pony všech plemen. Šanci zazĀ™it vyuĀ™ila, vyhrĀ™la tĀ™Ā™idu hĀ™ibat SHP a potĕ na speciĀ™lnĀ™ vĕstavĀ™ hĀ™ibat se stala šampionkou hĀ™ibat pony. DĀ™ krĀ™snĀ™m vĕstavnĀ™m ũ™pĀ™chem bylo v roce 2000 zĀ™skĀ™nĀ™ titulu šampiona plemene ve ValĀ™i a titulu vicešampiona plemene v ManĀ™tĀ™nĀ™, v roce 2001 byla Sametka vicešampionem plemene na nĀ™rodnĀ™ vĕstavĀ™ v PardubicĀ™. PozdĀ™ji uĀ™ se „pouze“ umisĀ™ovala ve tĀ™Ā™idĀ™ klisen, ale napĀ™. v roce 2006 tuto vyhrĀ™la ve ValĀ™i.

Sametku jsme v jejích tĀ™ech letech obsedli i zatahali. Zprvu ještĀ™ po boku welšĀ™ takĕ svĀ™j dĀ™l prĀ™ce pod sedlem odvĀ™dĀ™la, ale dĀ™ti potĀ™ebovaly stĀ™le rok po roce vĀ™tšĀ™ konĀ™ a Sametka uĀ™ se jim pod sedlo nehodĀ™ a tak se tedy stala talismanem našĀ™ malĕ „sportovnĀ™ stĀ™je“. Sedlali jsme welše, jezdeckĕ ponĀ™ky, haflinga, aĀ™ se kruh uzavĀ™el a chovali jsme zase teplokrevnĀ™ky, jako jsem je chovala za svobodna. BohuĀ™el, dĀ™ti vyrostly, pĀ™estĀ™val je jezdeckĀ™ sport bavit, dostaly se do svĀ™ta, našly si jinou zĀ™bavu, jinĕ sportovnĀ™ aktivity. KonĀ™ pod sedlo nebylo potĀ™eba tolik, aĀ™ uĀ™ nechtĀ™l jezdit vĀ™bec nikdo. KonĀ™ jsme postupnĀ™ dĀ™vali pryĀ™ a mezitĀ™m prostor zase shetlandi. DĀ™tĀ™ Sametka povozila dostatek, vyzkoušely ji i v rĀ™znĀ™ch hobby soutĀ™Ā™Ā™ch pro pony, ale v poslednĀ™ch letech uĀ™ ji neseslĀ™me.

Sametka Ā™ekĀ™ patnĀ™tĕ hĀ™ibĀ™, je to moĀ™nĕ? ProĀ™ ne? VĀ™m o klisnĀ™, kterĀ™ jich dala 25, mĀ™me ještĀ™ cĀ™ dohĀ™nĀ™t. Sametka od svĕch tĀ™Ā™ let zatĀ™m kaĀ™dĀ™ rok zabĀ™ezla. BohuĀ™el je tato klisna citlivĀ™ na dostatek selenu v potrĀ™e (patrnĀ™ porucha jeho vstĀ™ebĀ™vĀ™nĀ™), a tak se nĀ™ nepodaĀ™tilo všechna narozenĀ™ hĀ™ibĀ™ta odchovat a pĀ™edvĕ na vĕstavĀ™ch. Nedostatek selenu u matky zpĀ™sobĀ™ narozenĀ™ hĀ™ibĀ™te trpĀ™cĀ™ho nutriĀ™nĀ™ svalovou dystofiĀ™, coĀ™ se nĀ™m stĀ™lo hned s prvniĀ™ SametĀ™ino hĀ™ibĀ™tkem. Druhĕ hĀ™ibĀ™, hĀ™ebeĀ™ek Bon Ami (po Borgis), se narodil zdravĀ™ a byl nejlepšĀ™ shetlandskĀ™ hĀ™ibĀ™tem na vĕstavĀ™ v ManĀ™tĀ™nĀ™. Tento ũ™pĀ™ch zopakovala jeho pravĀ™ sestra Salome pozdĀ™ji, na vĕstavĀ™ v ChomutovĀ™. Jako šestĀ™ se narodila v roce 2006 klisniĀ™ka Sasanka, to uĀ™ bylo na zaĀ™Ā™tku období, kterĕ bych mohla nazvat svĀ™m nĀ™vratem k chovu shetlandskĀ™ ponĀ™kĀ™. ZazĀ™tila na vĕstavĀ™ ve ValĀ™i – nejlepšĀ™ hĀ™ibĀ™ shetland pony, vicešampion plemene, podobnĀ™ o rok pozdĀ™ji vyhrĀ™l soutĀ™Ā™ hĀ™ibat v hĀ™ebeĀ™ek Bonsaj.

DalšĀ™ vĀ™tĀ™zstvĀ™ ve hĀ™ibĀ™tech zajistila klisniĀ™ka SelavĀ™ ve ValĀ™i 2008, po nĀ™m v roce 2009 hĀ™ebeĀ™ek Bon Ami v PlasĀ™ch, v roce 2010 hĀ™ebeĀ™ek Piaf v PlasĀ™ch, šampion hĀ™ibat tĕto vĕstavy a jen hĀ™ibĀ™ z roku 2012, hĀ™ebeĀ™ek

Piškot, získal "pouze" 2. místo ve hÁ™íbatech. Velmi nadÁ™jnÁ klisniÁ•ka SlÁvia, narozenÁ v roce 2014, se kvÁ™li zranÁ›nÍ krátce pÁ™med vÝstavou ve vÝstavnÍm ringu neprezentovala, Bonton narozený 2005 nejel na vÝstavu, protoÁ™e jsem nÍ byla posuzovatelem, a dvÁ› klisniÁ•ky nám uhynuly krátce po porodu, na jiÁ™¾ zmiÁ™ovaný (relativní) deficit selen. Jeden hÁ™íbebeÁ•ek se narodil mrtvý kvÁ™li odlouÁ™enému IÁ™¾ku a jedno hÁ™íbÁtko, kterému dala Sametka Á™ivot, bylo po velšském hÁ™íbeci, takÁ™e jsem ho na vÝstavu nevezla. TakÁ™e kdyÁ™ to spoÁ™ítáte, vyjde vám, Á™e Sametka nyní opravdu Á™ekÁ svÉ 15. hÁ™íbÁ›.

Nejen vlastními vÝstavními úspÁ›chy, nebo úspÁ›chy hÁ™íbÁtek, se mÁ™e prezentovat chovná klisna. Sametka má hlavní plemenné knize zapsané obÁ› Á™ijící dospÁ™lé klisny – Salome a Selaví (Sasanka uhynula ve 2 letech), a její syn Bon Ami, jediné SametÁ™ino hÁ™íbÁ› v typu minishetlanda, je licencovaným plemenným hÁ™íbecem a pÁ™sobí v chovu na Tachovsku.

Jaké asi bude to patnácté hÁ™íbÁ›? Loni mÁ™la Sametka klisniÁ•ku, tak letos oÁ™ekÁvÁme hÁ™íbebeÁ•ka, otcem bude hÁ™í Pico, nÁ›kolikanásobný šampion shetlandských pony. Po ohÁ™ebení bude Sametka pÁ™típuštÁ›na hÁ™íbebe Quiri. Patnácté hÁ™íbÁ› bude ryzák, protoÁ™e dva rodiÁ™e ryzáci nic jiného na svÁ™t nepÁ™ivedou, neÁ™¾ zase ryzÁka. PÁ™kaÁ™dé hÁ™íbÁ› pÁ™ekvapením – bude mít odznak na hlavÁ›? Zdá›dí barvu hÁ™ívy po otci nebo po mamince? Jak povahu? Jak se mu bude daÁ™it na vÝstavách, jakého majitele pro nÁ›j po odstavu najdu? Ale nejdÁ™leÁ™itÁ›jší otázku jsem jiÁ™¾ zmiÁ™ovala – dopadne porod dobÁ™e, narodí se nám zdravé hÁ™íbÁtko? SamozÁ™ejmÁ› konÁ› má minerální liz s nejvyšším obsahem selenu na trhu, pÁ™ídávám i další krmné doplÁ™ky se selenem. Ale - mÁ™e se pokazit zase nÁ›co jiného…

Sametka se dle mých pÁ™vodních pÁ™edstav mÁ™la stát prostÁ™ednictvím svých hÁ™íbat základem obnoveného chovu S tedy Á™e si z jejích dcer a vnuÁ™ek zaloÁ™ím nové chovné stádo. Prvním naplnÁ›ním této myšlenky se zdÁla být velmi nadÁ™jnÁ SametÁ™ino dcera Sasanka. Ta mi bohuÁ™el jako dvouletÁ v pÁ™edjaÁ™í uhynula. Nejlepší lék na bolavé srdce je koupÁ› jiného konÁ›. Navíc jsem uÁ™ nechtÁ™la spoléhat jen na SametÁ™ino hÁ™íbata. Proto jsem pÁ™tikoupila k Sasance klisniÁ•ku Gemini, dceru úÁ™asného hÁ™íbece Halstock Gobstoppera paní Magdy Skalické. PozdÁ™ji uÁ™ jsem chovávala rozšíÁ™ovalu dílem ze zahraniÁ™ních importÁ™, dílem vlastními odchovy, pÁ™iÁ™emÁ™¾ pouze Sametka a Gemini nejsou minishetlandky, ale klisny standardního typu, i kdyÁ™ ne moc nad hranicí rozdÁ›lující oba typy SHP (v podstatÁ› nyní mají obě klisny rozdÁ›lené povinnosti, Sametku vyuÁ™ívám v zápÁ™ahu a Gemini pro voÁ™ení dochÁzejících dÁ™tiÁ™ek). Rozhodnutí postavit chov nikoli na SametÁ™ino potomstvu, ale na nakoupených koních mi umoÁ™nilo zamÁ™it se na chov minishetland jako bych tušila, Á™e SametÁ™ina další hÁ™íbata budou standardní velikosti, a Á™Ádné si do chovu nenechám. NevyluÁ™uji však, pokud bude nÁ›kterÁ její dcera v minitypu (Á™e je to moÁ™né, dokazuje SametÁ™in syn Bon Ami), Á™e si ji nechám.

Shetlandy chovám v podstatÁ› jen pro radost z hÁ™íbÁtek. Není nic hezÁ™ího, neÁ™¾ sledování vydaÁ™eného hÁ™íbÁtko prvních krÁ™kÁ™ po dovÁ™ání ve stÁdÁ›. O to smutnÁ›jší je, kdyÁ™ narozené hÁ™íbÁ› nemá pro skotaÁ™ení dost sil nÁ›kolik dní aÁ™ týdnÁ™ bojujete o jeho Á™ivot, jako se nám to stalo se Sally a Spartou. Nevzdáte to, vstÁvÁte v noci, aby hÁ™íbÁtko bylo nakrmené, i kdyÁ™ nemá sílu pít pÁ™ímo od matky, pak smrtka zvitÁ™zí a Á™lovÁ›k se ptÁ: má to smysl, pÁ™ kobylu, kdyÁ™ pak vám pÁ™inese hÁ™íbÁtko jen zklamání? BohuÁ™el ne vÁ™dy to dopadne tak, Á™e chovatel pÁ™íjde. Jednou jsem bÁ›hem porodu pÁ™išla o oba, o hÁ™íbÁtko i o jeho nebohrou matku, klisniÁ•ku Tirzu. Dva roky po tomto záÁ™itku, který opravdu nikomu nepÁ™ejí, se zase jako kaÁ™dý rok hÁ™íbila Sametka. Po velmi tÁ›Á™kém porodu mrtvého jsem si myslela, Á™e nepÁ™eÁ™ije ani Sametka. Zvedli jsme ji na nohy, kymÁcela se, nakonec jsem ji dílem opÁ™ela o krmelec, dílem z druhé strany drÁ™ela sama (ještÁ› Á™e je to malý shetland!) a doufala v zázrak. V té chvíli nemyslíte na jiné své povinnosti, jen si Á™íkáte - ona mÁ› potÁ™ebuje, a pokud jsou to její poslední chvíle, chci být u ní. Pomalinku, jak jsem ztrÁcela síly, klisniÁ•ka naopak získávala jistÁ›jší postoj, aÁ™ bylo jisté, Á™e mÁ› ještÁ› neopustí.

V roce 2015 je Sametce 18 let. Všechna ta léta proÁ™ila s námi. Za tu dobu Á™lovÁ›k s konÁ›m zaÁ™ije spolu záÁ™itkÁ™, aÁ™ si nedovedete pÁ™edstavit, Á™e by tu ten kÁ™Á uÁ™ nebyl. Sametka nikdy nezmaÁ›nila majitele, i kdyÁ™ v jejím období jsem jí tím, Á™e ji prodám, vyhroÁ™ovala :-))), bylo to v dobÁ›, kdy k nám chodilo hodnÁ› dÁ™tí „na poníky“ a brali jsme na výlety pod sedlo všechny obsednuté shetlandy, tedy také Sametku. A aÁ™koliv v mládí dÁ™ti ochotnÁ› vozila, v té dobÁ› ji to z nÁ›jakého dÁ™vodu ne bavilo a byla protivná pÁ™i nasedání. DÁ™ti se v sedle stÁ™ídaly a moÁ™ná Sametka nemÁ™la uÁ™ dost trpÁ›livosti nechat se od nich okopávat. RadÁ›ji po nich také kopnu? Nevím, v Á™em byl problém, já nakonec uzavÁ™ela se Sametkou, která uÁ™ dospÁ™la k tomu, Á™e se brÁnila dÁ™tem, i kdyÁ™ jen kolem ní chodím, úmluvu – nebudu tÁ› uÁ™ sedlat, a ty se budeš chovat ve stÁdÁ› slušnÁ›. PÁ™edpokládám, Á™e stÁ™ídání jako já jí, ani Sametka asi tak rok úplnÁ› nevÁ™tíla, Á™e je z povinností vozit dÁ™ti navÁ™dy osvobozena, ale nyní, po nÁ›k letech, je znovu v pohodÁ›. Dokonce se ani netlÁ™í kolem mne jako mnohé ostatní klisny, kdyÁ™ se rozdávají dobroty – stojí opodál a Á™ekÁ, aÁ™ jí její díl donesu. Nebo, zatímco podÁ›luji ostatní, stojí decentnÁ› za mnou. Jen u krmelce vidÁ™t, Á™e stÁdu šéfuje – moc klisen si vedle ní Á™rát netroufne. Ale nebezpeÁ™ná uÁ™ dÁ™tem není, mohou s kolem ní motat bez obav. Úmluvu tedy dodrÁ™uji nejen já, ale i Sametka.

Sametka pracuje tedy jen v zápÁ™ahu, ona toho tedy moc nenapravuje, ale kdyÁ™ si chci zapÁ™áhnout, vyberu ji. PÁ™ je jen z mých shetlandÁ™ nejvÁ™tší, tak v sulce nebo Á™tyÁ™kolÁku nejlíp vypadÁ a také nejvíc utáhne – nebo je pro ni poÁ™adovaná práce nejsnazší. V posledních letech Sametku zapÁ™áhám bez udidla. Zprvu jsem si nebyla jistÁ, jestli je to dobré rozhodnutí k jízďÁ› na silnici, ale dÁ™vÁ›ra se mi zatím vyplatila. NezapÁ™áhám moc Á™asto – v zimÁ› na snÁ›hu jezdíme po pastvinách, aby stádo mohlo bÁ›hat s námi. Je to úÁ™asný pocit, kdyÁ™ nás doprovÁzejí ostatní poníci, sdílíme radost z pohybu… V únoru jsme pravidelnou souÁ™tí masopustních prÁ™vodÁ™. ZnamenÁ to, Á™e Sametka musí celý den vydrÁ™et popojíÁ™dÁ™t od domu k domu, ale vidím na ní, Á™e ji baví být mezi lidmi

občas dostat mrkvičku (chleba).

Nakupování s poníkem je samozřejmě pomalejší, než skočit do auta a těch pár kilometrů si do obchodu jenom nešťálověk dovede koně z pastviny, než ho trochu opucuje, aby nedělal ostudu, a než ho postrojí... ale taková cesta má jiný rozměr, než pouze že déle trvá. Možná cestujeme nejen z jedné vesnice do druhé, ale jistým způsobem zpátky v časě, kdy čas utíkal pomaleji, v rytmu koňských nohou?

Když pojedu ke stádu, někdy jen rozdělím pohlázení a podrbání v rovném dílem, jindy se u některého koně zdržím a jen tak s ním souzním. Pokládám pátím v duchu ke koni různé otázky – co z tebe vyroste, bude hezká?, kdy konečně dolíná?, kdy pátím estane být pláňan?, jsi v pořádku?, jsi bábězí, nebo ne?, kdy se asi ohřebí? U Sametky zatím mám otázku jedinou – budeš tu se mnou dalších 18 let? Samozřejmě nevím, co má osud pro ni připraveno, ale mám radost ze všech dnů, kdy ji vidím kralovat ve stáde. A myslím, že ona si to užívá také.